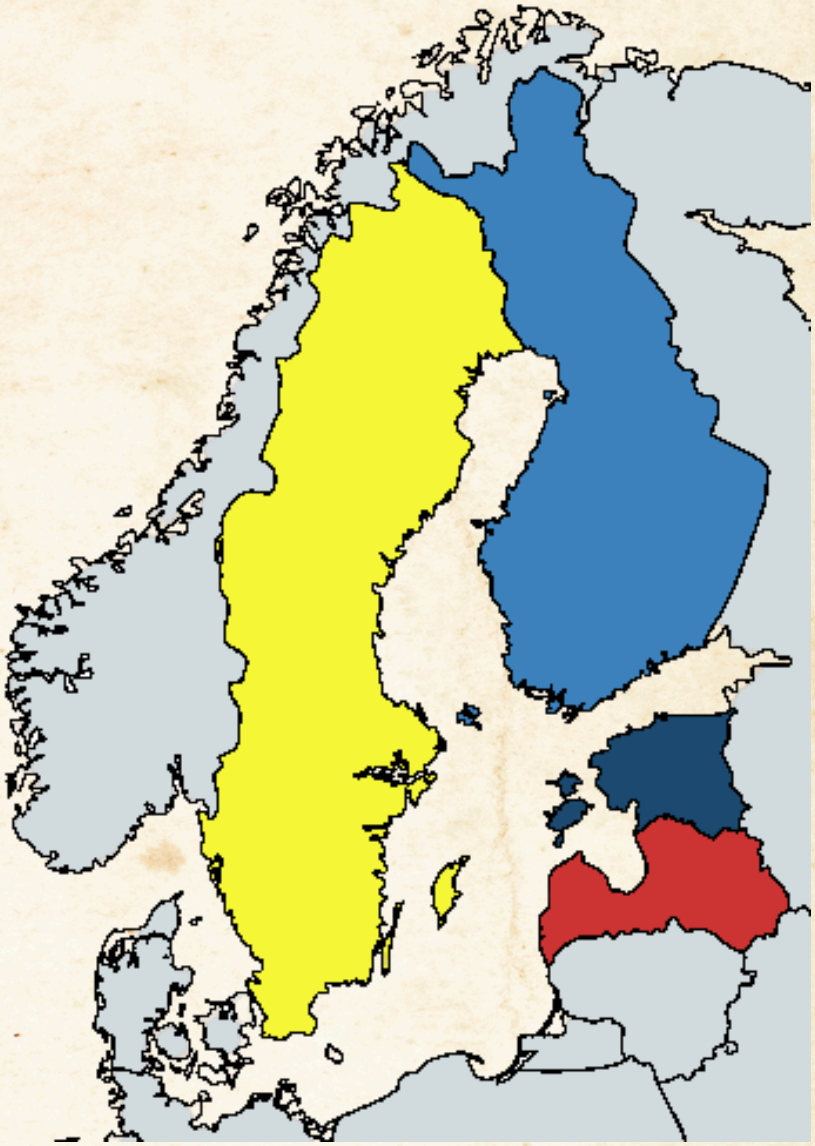

Berätta kultur

Nordisk-baltiska kulturberättelser

Introduktion

Din nyckel till nordisk-baltisk kultur

Är du en resenär? En förbipasserande? En lokal entusiast? Eller kanske bara letar efter ett äventyr? Lyssna på den här berättelsesamlingen och dyk ner i spännande berättelser som kan vara tips för din nästa resa till Sverige, Finland, Estland eller Lettland.

Vilka regioner hittar du här?

Vikingarnas och älgarnas land - **Sverige** - introducerar regionen Skåne**,** i synnerhet **Bromölla och Sölvesborg.**

Finland avslöjar mer än de välkända Mumintrollen – upptäck den rikedom som finns **i Helsingfors och Tammerfors** omgivningar.

Medan du njuter av tystnaden och spa-anläggningarna i **Estland,** glöm inte att promenera runt Pärnu på vattenspårsrutten.

Undrar du varför norra **Lettland** är en bra idé för din nästa resa? Natur, aktiv fritid, mat och lokala bryggerier kommer att övertyga dig att återvända till **Valmiera-regionen!**

Lär dig berättelserna och leta efter de interaktiva skattjaktsspelen "GooseChase" i vår aktivitetsbok!

Innehåll

Sverige s.4
Minas Chokladstudio Fågelskådning med tranor Iföverkens industrihistoria Bromölla Ifö Center Konsthall i Bromölla Sölvesborgsbron Sölvesborgs slottsruin Gårdens historia Viby Stork centrum

Finlands § 14
Pälkäne ruinkyrka och Luopioinen by Sarvikallio och Vanhakylä herrgård Louhisaaris herrgårds historia Serlachiusmuseerna Öns historia Lammassaari

Estland s. 20
Raeküla strandäng och Pärnuälv - Raeküla sandstrand
SINDI - historien om fyra dammar och forsar
Gamla Pärnu - Siimu bron Pärnu Roddklubb Stenåldersboplatsen
Sindi-Lodja vid Paikuse

Lettland s. 26
Valmiermuiža Kokmuiža Dikļi
Mazsalaca Strenči

Resurser s. 32
Slutsats s. 36
Projektpartners s. 37

Sverige

Minas Chokladstudio

Ett besök på Minas Chokladstudio i Fjälkinge är ett måste för alla chokladälskare som gillar att upptäcka "nya smaskiga sätt att få i sig sin kakao".
Om den brittiske författaren Roald Dahl hade gjort en uppföljare till "Charlie och chokladfabriken" skulle den lätt kunna heta Mina och chokladstudion – eftersom huset där chokladdrottningen Amina bor ser så sött sagolikt ut både på insidan och utsidan. Det doftar choklad, kakao, bullar, praliner, hembakade bakverk, våfflor och hemtrevlig atmosvär.

På hyllor, bord och diskar kan man köpa allt man kan tänka sig i chokladväg – massor av praliner, chokladbitar, ”frukostchoklad”, knäckebröd med kakao. Till och med senap gjord på mörk choklad. Om du vill ha dryck på plats finns det chokladdrycker med mildare och starkare smaker och sötma, kaffe och te med choklad i olika blandningar, nybakade våfflor, hemlagad glass, saftiga bullar och olika chokladkakor.
Sammantaget är ett besök på Mina en sagohistoria minus den skräck som ibland dyker upp i Roalds berättelser.
Ett måste för alla som helt enkelt är barnsligt förtjust i choklad.

Vad är Minas chokladstudio?

Minas Chokladstudio är ett privat företag vars verksamhet omfattar att genomföra chokladkurser, säsongsbetonat café, organisera festivaler i egna lokaler, samt att hyra ut produktionskök till andra livsmedelsföretag som vill producera praliner.
Chokladfabriken startade 2007.

Fågelskådning med Tranor

Kristianstads Vattenrike är en idealisk plats att observera fåglar. Havsörnar kan ofta ses runt Helge å på vintern, och tusentals tranor rastar nära besöksområdet Pulken varje vår. Det finns många fågeltorn utspridda runt Kristianstads Vattenrike. Se till att ta med dig din kikare eller hyr en på Naturum Vattenrikets besökscenter.

I månadsskiftet mars-april rastar tusentals tranor i Vattenriket på väg till häckningsplatser längre norrut. På Utemuseum Pulken är det lätt att se dem dansa på våren när de vilar efter flykten över Östersjön. Här kan tranorna övernatta i våtmarken och äta av böndernas sådd på fälten.

Pulken är ett naturreservat vid Helgeå, strax väster om Yngsjö i östra Skåne. Tranorna samlas här på kvällen för en övernattning i mars-april. Periodvis matas tranorna på en åker vid Pulken. Då kan man se tranor här både under dagen och kvällen.Pulken är en av Vattenrikets platser värt att besöka och det finns ett stort fågeltorn som också är ett utomhusmuseum.

Vår

Det stora antalet tranor anländer på våren vid månadsskiftet mars-april. Det varierar lite beroende på väder och vind. Några få tranor som kommer att häcka i området kommer redan i februari. På tranornas dag, den 25 mars, är tranorna vanligtvis här. Om tranornas ankomst sammanfaller med vårsådden matas tranorna på en åker vid Friluftsmuseet Pulken. Då håller de sig borta från böndernas nysådda åkrar och är lätta att se för alla som vill njuta av skådespelet.

Höst

I början av hösten flyger tranorna söderut. Antalet människor som kommer för att ta en paus i Vattenriket är färre än på våren. Att promenera på hösten orsakar inte lika mycket skada på jordbruket. Därför matas inte tranorna på hösten. Antalet höstvilande tranor har dock ökat i vårt område de senaste åren. De äter främst spillsäd på tröskade åkrar, men det har också skett skador på nysådda spannmålsfält och oskördade potatisfält.

Iföverkens industrihistoria

Områdets geologi har sedan bronsåldern gett möjligheter att tillverka keramiska produkter av lera och att bryta kalksten för både jordbruk och industri. I slutet av 1800-talet skickades geologer ut från svenska universitet för att kartlägga fyndigheter, och Skåne visade sig ha stora resurser av lera och kalksten som kunde användas i industriell verksamhet. Sådana fyndigheter hittades bland annat på Ivön, och detta inledde en industriepok i Bromölla. Iföverkens industrihistoria kan delas in i olika epoker från 1887 till nutid och finns dokumenterad i Iföverkens industrimuseum och på deras webbplats.

Iföverken Industrial Museum

Iföverkens industrimuseum öppnade 1996 och skildrar brukets historia från grundandet 1887 till det företag det är idag. Museet visar de arbetsmetoder som använts och ett urval av de produkter som har producerats under olika epoker. I anslutning till museet finns en keramikverkstad där konstnärer arbetar i samarbete med museet för att levandegöra delar av den historiska produktionsprocessen. En del av museet fungerar också som utställningslokal för tillfälliga konstutställningar.

Ivö Klacks friluftsmuseum

Ivö Klack erbjuder upplevelser för både unga och gamla. Här kan du njuta av skogens lugn, sjöns blå skimmer eller utsikten från toppen av Klacken. Ifö Klack har också en spännande industrihistoria med utvinning av kalksten och kaolinlera under stora delar av 1900-talet. I stenbrottet kan du leta efter fossil av marina varelser som har upptäckts i samband med gruvdriften. För att fördjupa din upplevelse av Ivö Klacks naturreservat finns det nu ett friluftsmuseum. Längs stigarna i naturreservatet kan du ta del av stenbrottets historia, lära dig mer om växt- och djurliv och göra en resa tillbaka i tiden till torparnas tid.

Bromölla

De två jätteödlorna Scanisaurus har vilat på torget i Bromölla i 50 år. För länge sedan levde svanhalsödlor i Bromöllaområdet. Denna kunskap gav Gunnar Nylund – en skulptör som var i Bromölla för att skapa ett konstverk i stadshuset – idén om en stengodsfontän på torget, avbildande två svanhalsade ödlor.

Fossiljakt i nordöstra Skåne

För 80 miljoner år sedan, när dinosaurierna fortfarande levde, simmade jättelika havslevande reptiler omkring i ett stort hav där Bromölla ligger idag. Därför kan skelett av dem och andra havslevande djur hittas i marken vi går på. Det kan vara svårt att hitta fossil från djur som levde för många miljoner år sedan – men inte i Bromölla. Det är Sveriges dinosaurietätaste plats och här hittar du den enda fältstationen som är öppen för guidade turer.

Tycker du att det är spännande med dinosaurier, reptiler och fossil är Bromölla rätt plats att besöka! Här kan du bli fossiljägare för en dag och sålla fram dina egna fossil som är 80 miljoner år gamla. Stationen är öppen med en kunnig fossilguide som kan hjälpa dig att artbestämma dina fynd.

Fossiljaktsturen börjar med ett besök på Havsdrakarnas hus – en utställning som visar några av de mängder fossil som hittats i Bromölla. Här kan du lära dig lite mer om de marina reptilerna – sjödrakar, dinosaurier, hajar och många andra djur som levde på den tiden. Efter introduktionen kör vi upp till Fältstationen för fossiljakt.

Beväpnad med hink och spade får du sedan leta efter dina egna fossiler – och den kunniga guiden hjälper dig att artbestämma de fossil du hittat.

Under kritaperioden

För ungefär 80 miljoner år sedan var vår omgivning täckt av ett varmt och grunt hav, väldigt likt en skärgård. Vår lilla del av världen låg då ungefär där Medelhavet ligger idag.

De ofta gigantiska dinosaurierna vandrade omkring på land och himlen var full av pterodaktyler och dåtidens fåglar. Havet bubblade av liv. Mest iögonfallande var förstås de stora marina reptilerna – sjödrakarna.

Avlagringar från denna period och lämningar som vittnar om invånarna i detta hav finns bevarade under våra fötter i en stor sammanhängande kalkstensgrund som kallas Kristianstadsbassängen.

Utställningen

Utställningsmaterialet har samlats in från Bromölla-Kristianstad-området av undertecknad under en period av cirka 25 år.

Målet har varit att skapa en utställning som skulle vara underhållande, tydlig och intressant för allmänheten.

Ifö Center Art Hall in Bromölla

Ifö Center Art Hall är en konstutställningslokal belägen i Bromölla i södra Sverige. Den är en del av Ifö Center, som också inkluderar ett kulturcenter, butiker och andra verksamheter. Konsthallen är en plats där konstnärliga verk och utställningar visas för allmänheten. Den kan presentera ett brett utbud av konstformer, inklusive målningar, skulpturer, fotografier, installationer med mera. Målet med konsthallen är att marknadsföra konstnärer och deras verk, samt att erbjuda ett kulturellt utrymme för samhället att uppskatta och engagera sig i konst. Projektet förfogar över 43 000 m^2 i en gammal keramikfabrik och har öppnat det tidigare helt nedlagda industriområdet Iföverken för kultur och turism. Kollektivet bygger allt själva och anordnar kurser, workshops och guidade turer. På fabrikens fasader växer gradvis fram ett utomhusgalleri i världsklass, med verk av internationellt erkända gatukonstnärer. För hantverkare och professionella konstnärer finns möjlighet att använda kollektiva workshops med olika inriktningar. Det finns också två Artist in Residence-program. Ifö Center arbetar för att främja idéer, oväntade möten, upplevelser och konstruktiva samarbetseffekter.

Ifö Center Utomhusgalleri består av gigantiska väggmålningar och verk av internationellt kända gatukonstnärer på de gamla fabriksbyggnaderna och runt centrala Bromölla. Utomhusgalleriet startade 2014 och har sedan dess fått nya tillskott årligen! I galleriet finns även Gunnar Nylunds fontän Scanisaurus, som har prytt Ifotorget sedan 1971.
De flesta verken har QR-koder som du kan skanna för mer information om verket och konstnären, samt bilder bakom kulisserna från skapandeprocessen!

Sölvesborgsbron

Ett arkitektoniskt mästerverk vid havet

Som ett glittrande band över vattnet sträcker sig Sölvesborgs spektakulära gång- och cykelbro mellan den historiska stadskärnan och den moderna stadsdelen Ljungaviken. Med sina imponerande 756 meter är den inte bara en av Europas längsta i sitt slag – den har också blivit ett älskat landmärke som lockar besökare från när och fjärran.

Sedan invigningen 2013 har bron förvandlats till något mer än bara en förbindelse. Den innovativa designen och belysningen, som tilldelades andraplatsen i Svenska Ljuspriset 2014, har gjort den till en av världens mest intressanta broar. När skymningen faller förvandlas konstruktionen till ett lysande konstverk som speglas i vattnet nedanför, ett motiv som fångats i otaliga Instagrambilder och delats över hela världen.

Sölvesborgsbron blev motiv på frimärken

Den 17 mars 2016 släppte PostNord ett frimärkshäfte med bilder av fem olika svenska broar. En av dem var Sölvesborgsbron.

Design: Bertil Skov Jørgensen Gravör, Lars Sjööblom PostNord skriver följande om valet av broar: "De fem broar som valts ut för frimärksmotiv representerar flera olika epoker, byggtekniker och arkitektonisk design. Byggandet av broar har alltid varit förknippat med stora utmaningar. Innan järn, stål och betong började dominera som material byggdes broar av sten och trä. Förr i tiden tvingades även konstruktörer att ta till stora marginaler för att säkerställa styrka, men med dagens datorprogram blir det mer precist och mer gracil."

Glassbåt i hamnen

Området runt bron har utvecklats till ett populärt rekreationsområde där lokalbefolkning och besökare möts. På det inbjudande trädäcket vid brofästet kan du slå dig ner med en termos kaffe och njuta av utsikten över vattnet och det rika fågellivet. För den som är sugen på något gott finns Glassbåten i närheten, där lokala delikatesser som sillmackor serveras tillsammans med uppfriskande glass.

Slottsruinen i Sölvesborg

Ruinen av det som en gång var Sölvesborgs stolthet, slottet från 1200-talet. Det var den största och viktigaste av de medeltida befästningarna i östra Danmark.

Idag är borgruinen och den vackra borgparken väl värda ett besök för en promenad! Det gamla slottet var den i särklass största och viktigaste av de medeltida befästningarna i Östdanmark och skapade förutsättningar för omfattande handel. År 1332 förlorade Danmark det skånska länet till Sverige. Danmarks Valdemar Atterdag samlade återigen landet under centralmakten och år 1360 kom Sölvesborg återigen in i det danska riket.

Sölvesborgs slott började byggas på 1200-talet, men dess storhetstid inleddes inte förrän omkring 1360.
År 1452 brände Karl Knutsson slottet, och 1525-26 blev det en reträttplats för Sören Norby under hans piratresor.
År 1564 var slottets militära betydelse i stort sett över.
Under 1600-talet blev kärnan ett stenbrott och omkring 1750 låg allt i ruiner.
I modern tid har arkeologer hittat rester av ben från djur och spannmål i ruinerna, detta gör att de kan kartlägga vad människor åt och vilka djur som levde med dem i slottet.

Godsets historia

Från medeltiden till nutid

Fastigheterna på marken där Trolle Ljungby ligger har hållit gården relevant och blomstrande över tid. Gårdens karaktär har förändrats genom århundradena. Inte bara genom ägande, utan också genom uppförande av byggnader och byte av nationalitet. Slottets utseende har inte alltid sett likadant ut, men det har alltid varit fokus för de aktiviteter som är förknippade med det. Utvecklingen av verksamheten över tid skapar grunden som slottet står på. Med tiden har slottet blivit föremål för myter och folklore.

.

1900 till nutid

Idag är Trolle Ljungby fortfarande i privat ägo av familjen Wachtmeister och är inte öppet för allmänheten. De berömda hornen och piporna visas dock i ett fönster i slottet varje onsdag och lördag från 1 juni till 31 augusti varje år. Vid dessa tider är besökare också välkomna att besöka trädgårdarna.

Viltboden

I butiken hittar du ett sortiment av gårdens viltkött och lokala produkter. Bland de olika viltvarorna finns fasan, gräsand, gås, vildsvin, dovhjort, kronhjort och mufflon. Förutom dessa varor hittar du även charkuterier av grillkorvar, ölkorv och salami samt säsongsgjorda korgar med varmrökt fläskkött. Redo för grillning.

Allt vilt som slaktas på Trolle Ljungby gård behandlas med respekt. I den registrerade viltslakteri hanteras, hängs, styckas och förpackas allt kött. Charkuterierna som vidarebearbetas, som varm- eller kallrökning, görs av lokala entreprenörer. Viltbutiken är också en plats där personalen samlas, och det bidrar mycket till sammanhållningen och kulturen i företaget.

Viby Storkcenter

På Storkcentret i Viby fanns under många år ett av det skånska storkprojektets häckningshägn. Storkar som föds upp i häckningshägnet häckar nu fritt på gårdsbyggnaderna och det gamla stakettaket. Storkarna börjar bygga bo redan i början av april med bobyggande och parning. Vid denna tidpunkt kan man ofta höra storkarnas karakteristiska näbbklappningar eka över gården. Ungarna kläcks i maj efter cirka 30 dagars ruvning. Efter knappt tio veckors utveckling är de stora storkarna redo att flyga.
Det skånska storkprojektet startade 1989, och huvudmålet är att storken ska bli en del av vår svenska fågelvärld igen. Idag finns både häckningsinhägn och frilevande fåglar. Här på Viby har det funnits storkar sedan 1993. Ibland kommer andra projektstorkar på besök och vid ett par tillfällen har vilda storkar, som vanligtvis saknar ringar på benen, besökt Viby.
De stora storkarna som föds av de fritt häckande fåglarna får vara fria. Planen är att ungarna ska återvända för att häcka när de är tillräckligt mogna, och på så sätt etableras en vild storkpopulation.

Vår storkhistoria

Storkcentret är en besöksstation i Kristianstads vattenrike och är en del av storkprojektet. Idag finns inget storkhägn kvar, men det finns flera frittflygande storkar som häckar på taken.
Varje år väntar vi ivrigt på våra befjädrade vänner när de återvänder till våra marker för att häcka. Vi är stolta över att vara en del av deras livsmiljö och arbetar hårt för att se till att de har en trygg och bekväm plats att bygga sina bon på.
Vi är glada att ha dem som grannar och att kunna bidra till deras överlevnad och välbefinnande.

Finland

Pälkänes ruinkyrka och Luopioinen by

Pälkäne kyrkoruin, även känd som Sankt Mikaels kyrka, är ruinen av en medeltida gråstenskyrka som ligger i Onkkaala socken i Pälkäne. Enligt uppskattningar ritades och byggdes kyrkan mellan 1495 och 1505. Under reformationen på 1500-talet renoverades hela kyrkans interiör. Helgonbilderna togs bort och kyrkan fick en predikstol, bänkar och balkonger. Exteriören förblev dock i stort sett oförändrad.
Under slaget vid Kostianvirta under Stora nordiska kriget förstördes kyrkan nästan totalt. På 1740-talet hade dess grundvalar, som var baserade på sandjord, börjat sjunka, vilket orsakade sprickor i väggarna. Efter att den nya kyrkan i Pälkäne stod färdig 1839 övergavs den gamla kyrkan. En storm 1890 fick taket att rasa. Trots dess förstörda skick har gudstjänster hållits där sedan 1920-talet.
Träskulpturer av Sankt Laurus och Sankt Olof, som en gång hölls i kyrkan, flyttades till Nationalmuseum. År 1949 avtäcktes ett monument tillägnat tryckaren Daniel Medelplan på kyrkogården.
Kyrkan och dess omgivningar var platsen för slaget vid Pälkäne, även känt som slaget vid Kostianvirta, som utkämpades den 17 oktober 1713. I slaget mötte den ryska armén, ledd av amiral Fjodor Apraksin, de finska svenska styrkorna under general Carl Gustaf Armfeldt. Trots att ryssarna segrade lyckades general Armfeldt fredligt dra tillbaka sina trupper.
I byn Luopioinen, belägen i Pälkäne-regionen, hittar du Luopioinens hembygdsmuseum. Ursprungligen ett sockens spannmålsmagasin som användes som lånespannmålsförråd, omvandlades byggnaden till ett museum under 1950-talet. Byggnaden, en gång ett mörkt tvåvåningsmagasin, renoverades till en charmig trevånings museilokal. Museets samling sträcker sig från järnåldern till 1970-talet, med de flesta föremålen från 1800- och början av 1900-talet. Bland de äldsta artefakterna finns stenyxor tillverkade mellan 1800- och 1600-talen f.Kr. De varierande utställningarna inkluderar allt från historiska medicinska verktyg som tourniquetter till vardagsföremål som tandpetare.

Sarvikallio och Vanhankylä herrgård

Sarvikallio, på västra sidan av Tusbysjön, har varit en populär utsiktsplats i århundraden. Det är en året runt-destination där besökare kan picknicka medan de njuter av fantastisk sjöutsikt. Klippan reser sig 25 meter över vattnet, med gamla villor synliga på motsatt strand, vilket påminner besökarna om områdets kulturhistoria. Toppen är ett naturskyddsområde, och det finns en eldplats, ett vedskjul och en ekotoalett. Vandringsleder leder både till klippan och ner till sjöstranden, och närmaste parkeringsplats (Sarvikalliontie 35) ligger 600 meter bort längs en rak grusväg. För ett längre äventyr slingrar sig den 3,7 km långa Seitteli-leden genom områdets skogar och kulturlandskap. Du kan till och med nå Sarvikallio med ståbräda eller båt.

Sarvikallio var ett viktigt utflyktsmål för Tusbysjöns konstnärssamhälle från 1860-talet till 1940-talet, och många historiska målningar har skapats där. Under den finska konstens guldålder målade målarna Venny Soldan-Brofeldt, Pekka Halonen och Eero Järnefelt ofta landskapen vid Tusbysjön där. Sarvikallio fungerade också som en picknickplats för konstnärssamhället under somrarna. Förutom målare inkluderade Tusbysjöns sociala konstnärssamhälle kompositören Jean Sibelius med sin fru, samt författaren Juhani Aho. De bodde och arbetade runt Tusbysjön, delade idéer, samarbetade och hämtade inspiration från naturen.

I närheten, cirka 7 kilometer från Järvenpää centrum, ligger Vanhankylä herrgård med sitt mysiga kafé på Vanhankylähalvön – perfekt för en kaffepaus under en cykeltur. Herrgården har anor från 1600-talet, då Nils Stålhana förvärvade lokala gårdar för att bilda godset. Familjen Stålhan förvaltade Vanhankylä herrgård i nästan 200 år med varierande framgång. Senare blev Johan Henrik Åström, som en gång övergivits på herrgårdstrappan som spädbarn, dess ägare. Han var i själva verket herrgårdsägarens biologiska barn, född ur ett förhållande med en kvinna som senare lämnade byn. Han färdigställde huvudbyggnaden 1852 tillsammans med sin fru Wilhelmiina Tallgren, i tid för deras bröllop. Deras dotter, Anna Natalia, skötte senare herrgården. Hon studerade sjuksköterska och hade kunskap om örters medicinska användning. Hon tog hand om både djur och människor, grundade en nykterhetsförening och uppträdde på föreningens scen.

Idag inrymmer herrgården ett kafé, och i den intilliggande byggnaden ligger Pytingins hantverksbutik. Vanhankylänniemi naturstig börjar från Vanhankylä herrgård. En lokal sommarteater finns också i närheten.

Louhisaari herrgårds historia

Louhisaari herrgårds historia är nära sammanflätad med historien om dess ägande familjer, Mannerheims och flamländarna. Herrgården styrdes länge av den flamländska familjen, som erhöll den genom äktenskapsförbund. Bland de mest berömda flamländarna fanns riksrådet Herman Persson Fleming, som tjänstgjorde som Finlands generalguvernör på 1500-talet, och hans sonson, riksrådet, generalguvernör i Stockholm och amiralen Clas Larsson Fleming.

Clas Flemings son, amiral och generalguvernör i Finland Herman Classon Fleming (1619–1673), byggde Louhisaari slott på gården år 1655. Herrgården representerar en tidig svensk barockarkitektur, av vilken få exempel finns i Finland. Under Stora Nordiska kriget (”Stora Vrede”) var Louhisaari slott nästan övergivet, men på 1700-talet restaurerade flamländarna herrgården. År 1795 övergick den restaurerade herrgården i familjen Mannerheims händer.

Bland de Mannerheims som bodde där fanns en greve, en landshövding och en entomolog-affärsman. Mest känd är Carl Gustaf Emil Mannerheim, senare president och marskalk av Finland, som föddes på Louhisaari den 4 juni 1867. Han tillbringade en lycklig barndom på herrgården som ett av sju syskon. Så småningom, liksom flamländarna före dem, tvingades Mannerheims att sälja herrgården på grund av skulder orsakade av deras lyxiga livsstil.

Herrgården och den närliggande Askaisten kyrka representerar Finlands historia under den svenska stormaktstiden. Medan adeln åtnjöt prakt, led allmogen av svält och värnplikt. Idag leder en lång björkkantad allé, planterad av Carl Gustaf Emil Mannerheims mormor Vendla Sofia Mannerheim, upp till herrgårdens framsida. Längst bak i trädgården står en byggnad som liknar ett litet palats från antiken, ursprungligen Mannerheims farfars privata badhus vid havet, senare omvandlat till ett gästhus.

Herrgården är fylld med ovanliga och historiska detaljer. Biedermeier- och neorokokostillverkningarna tillhörde familjen Mannerheim. Trappan är särskilt robust och imponerande. Herrgårdens väggar är prydda med magnifika målningar som återspeglar ägarnas kärlek till konsten. Den stora salen, med sina ståtliga takmålningar, är en av de mest lyxiga balsalarna i Finland från sin tid.

Askaisten kyrka ligger nära Louhisaari herrgård, som också byggdes under Sveriges stormaktsperiod på 1600-talet. Ett klocktorn byggdes bredvid kyrkan år 1779. Det nuvarande utseendet härstammar från renoveringar som beställdes år 1653 av generalguvernör Herman Fleming. Kyrkans historia är nära knuten till Louhisaari herrgårds ägarfamilj, eftersom den ursprungligen byggdes som herrgårdens kapellkyrka.

Serlachiusmuseerna

Serlachiusmuseerna i Mänttä (Mänttä-Vilppula) kan spåras tillbaka till G. A. Serlachius entreprenörsanda. Han grundade Mänttäs första massafabrik år 1868 och byggde med tiden upp ett skogsindustriimperium som omfattade sågverk, pappers- och kartongtillverkning.

I början av 1900-talet, under Gösta Serlachius (hans brorson), hade verksamheten vuxit avsevärt, och Gösta blev också en passionerad konstmäkten. År 1933 grundade han Gösta Serlachius konststiftelse för att förvalta vad som skulle bli en av Finlands viktigaste privata konstsamlingar.

Stiftelsens herrgårdsbostad, Joenniemi herrgård (vanligtvis kallad "Serlachius herrgård" eller "Konstmuseet Gösta"), färdigställdes 1935, ritad av arkitekten Jarl Eklund, som Gösta Serlachius privata bostad. År 1945 öppnade herrgårdens första våning som museum, och 1984 hade hela byggnaden anpassats för utställningsändamål. År 2014 tillkom en prisbelönt träpaviljong, vilket kraftigt utökade utställningsutrymmet och faciliteterna (restaurang, festsal, butik, konserveringsutrymmen).

Parken runt Serlachius herrgård (Joenniemi), vid Melasjärvi sjö, har haft skulpturer sedan 1930-talet, som en del av sitt gestaltningslandskap. Många av verken kommer från Harry Kivijärvis samling.

En annan museiplats är G. A. Serlachius Ltd:s (”Museum Gustaf”) tidigare huvudkontor, byggt 1934 i Mänttäs centrum (klassicism/funktionalism av arkitekterna Valter & Bertel Jung), som öppnade som museum 2003.

Idag inrymmer Serlachiusmuseerna cirka 10 000 konstverk, som kombinerar mästerverk från den finska guldåldern, europeiska gamla mästare, samt samtida konst, samt kulturhistoriska samlingar som dokumenterar familjen Serlachius, företagets historia och det lokala Mänttä-arvet.

Historien om ön Lammassaari

Lammassaari är en del av Viikki–Gamlastadsvikens naturreservat och en populär rekreationsö som ägs av Helsingfors stad. Områdets fågel- och växtliv är skyddade.

Koitto ry, grundat 1883, förvaltar ön och äger de större, historiska byggnaderna som finns där. Pohjolan Pirtti, byggd 1905, kan hyras för evenemang, medan Lepola, byggd 1904, för närvarande renoveras. Idag finns det cirka hundra mindre sommarstugor på ön, som ägs av privatpersoner. Området är fortfarande mycket nära naturen.

Koitto ry grundades av riksdagsledamoten dr Aksel August Granfelt. Granfelt skrev för tidningar och förespråkade total avhållsamhet från alkohol. Nykterhetsföreningen grundades av universitetsstudenter som ville grunda en lokal avdelning av ett nationellt sällskap kallat Måttalighetens Vänner i Helsingfors. Med tiden blev Koitto en del av den växande arbetarrörelsen. Förutom nykterhetsaktiviteter ordnade organisationen studiecirklar, kvinno- och ungdomssektioner, ett bibliotek och en idrottsklubb samt politiska partiaktiviteter. Utöver politiken debatterade Koitto också om det var lämpligt att anordna pjäser eller danser under sina evenemang. En teatergrupp bildades så småningom på Ålmässoen, vilket lade en del av grunden för det som senare skulle bli Helsingfors stadsteater.

Vandringsleder och spångstigar förbinder den med närliggande öar, och på sommaren betar får fritt på ön – namnet lammas betyder ”får” på finska.

Fågelentusiaster kan observera områdets mångsidiga fågelarter, inklusive havsörn och bläsand. Bredvid det ursprungliga fågeltornet på Lammassaari har ett nytt foto- och observationstorn byggts vid det fågelrika vattnet i Gammelstadsviken. Det nås via en strandpromenad och erbjuder sittplatser för cirka 40 personer samt information om lokala fågelarter.

Estland

Raeküla strandäng

Hela Raekülas strand är rymlig, med fina, böljande grässtigar. Äventyrlig och romantisk på samma gång.
Strandvassen här är en häcknings- och rastplats för vassfågelarter - olika sångare, skäggmesar och rörsparvar. Änder kan också hittas vid dammarna. Här, liksom på andra ställen ovanför vassen, kan man se tornsvalor och hussvalor fånga insekter. Längs kusten rastar ofta gråtrutar, havstrutar, svärdmåsar och blåtrutar här.
Rödnäbbade strandskatorn söker föda på grunt vatten I Raeküla fågeltorn är det främst möjligt att observera fåglar som födosöker och häckar på ängen på våren och första halvan av sommaren. Det är bra om du har kikare eller ett kikartub med dig. Här kan du se gråhäger, brun kärrhök, havsörn, ängspiplärka, gul sädesärla och olika rödbena. Från tornet kan du också se de fåglar och djur som stannar till vid älven. Från alla fågeltorn i Pärnu kan du få en bra överblick över de fåglar som flyttar längs kusten på våren. Fågeltornen har också informationstavlor som presenterar de mer frekvent förekommande fågelarterna. Strandängen är numera en del av ett naturskyddsområde.

Pärnu flod - Raeküla sandstrand

Sandstranden är huvudsakligen en badplats, den har använts hela tiden. Nu kan man ta sig dit genom en tunnel. En trevlig plats – träd som ger skugga och en sandig solplats. Pärnu flod är en av de största i Estland – den är 144 km lång från sjön till mynningen av Roosna-Alliku Allikajärv och upp till 300 m bred vid sina nedre lopp i staden Pärnu. Pärnu flod är en uråldrig vattenväg med många gamla bosättningar (den äldsta i byn Pulli, för cirka 11 000-10 000 år sedan). Floden, som nu, till invånares och turisters förtjusning, bildar ett långt lopp parallellt med vikens gräns innan den rinner ut i havet, rann direkt ut i havet nedanför nuvarande Raeküla.

SINDI - berättelsen om fyra dammar

När man valde platsen för fabriken var det viktigaste vattendroppen för byggandet av dammen. Det första tornet färdigställdes 1834 och var 2,2 m högt. Den andra dammen färdigställdes 1883 och kollapsade 1919 under isrörelsen. Den tredje dammen färdigställdes 1922 på ett år. Den är 3,4 m hög och 200 m lång. 4 m färdigställdes 1977. Den 4,3 m höga och 151 m långa dammen färdigställdes på nästan 3 år. En fisktrappa med 15 trappsteg, 65 m lång, byggdes också på denna damm, men den fungerade inte. Dammen revs 2018.

Forsarna

Innan fabriken etablerades fanns det en fors istället för Sindi. År 2019 sluts cirkeln och det finns forsar igen i Sindi. På 1990-talet hade dammen inte längre någon direkt funktion och fiskbestånden minskade. Således började sagan om rivningen av Sindi-dammen, som det finns många intresserade parter i, både från dammens naturvårdares sida och de som monterade ner den. Numera rapporteras det ofta på TV om skarvarnas förstörelse av fiskbestånden. I februari 2015 förvärvade den estniska staten dammen; i september 2018 påbörjades rivningsarbetet och den 130 meter långa forsen var klar i augusti 2020.

Gamla Pärnu - Siimu-bron

Den första bron över Pärnufloden byggdes 1803. Byggandet av den flytande pontonbron (i dagligt tal kallad "läderbron") leddes av lokala köpmän.
Ett par decennier senare byggdes en liknande bro, även känd som läderbron, över Saugafloden, och denna kallades Siimu-bron efter det närliggande värdshuset Siimu. Innan flodmynningen fördjupades korsades floden till och med med häst och vagn under lågvatten och på vintern. Byggandet av bron över Pärnufloden markerade början på en direkt väg till Tallinn.
Den 6 augusti 1937 invigdes den nya armerade betongbron. Bron varade dock inte länge – den 23 september 1944 sprängdes den tillsammans med Pärnus huvudbro. En flytbro av trä byggdes för att ersätta betongbron. Dagens bågbro, som liknar den ursprungliga, invigdes i slutet av 1957.

Pärnu roddklubb

Roddsporten i Pärnu startade 1884. Vid den tiden var Pärnu en livlig hamnstad. Pärnufloden med sitt läge i stadens centrum och vidd erbjöd utmärkta möjligheter till vattensporter. Därför samlades de lokala tyskarna den 16 augusti 1884 och grundade tillsammans roddföreningen i Pärnu, den fullständiga tyska Pernauer Ruder Club. Klubben hade sina upp- och nedgångar och nätverkade främst med Rigas roddklubb fram till första världskriget (1914). Roddklubben återupptog sin verksamhet 1919. Perioden mellan de två världskrigen präglas av en mångsidig utveckling. Pernauer Ruder Club lades ner 1940 när den sovjetiska regeringen lade ner alla klubbar i Estland. Det tredje försöket att starta en roddförening i Pärnu var hösten 1948.

Eftersom rodd blev populärt bland eleverna lockades många begåvade ungdomar, som senare spelade en betydande roll i sportens vidareutveckling, till rodd. År 1952 hittades en ny plats för idrottsklubben på Pärnus flods högra strand – bredvid dagens Pärnu Roddklubbs bas.

Stenåldersboplatsen Sindi-Lodja vid Paikuse

Bosättningsområdet Sindi Lodja (Reiu) består av tre stenåldersbosättningar nära varandra på Pärnus vänstra strand, inte långt från Reius mynning. Rester av två bosättningar, Sindi-Lodja I och II, finns bevarade nära Paikuse. Deras ålder är 7100-6600 f.Kr. Särskilt unika bland fynden från dessa bosättningar är verktyg gjorda av ben och horn. Många arkeologiska fynd som jakt- och fiskeverktyg, yxor och hammare har hittats där, liksom en liten mänsklig figur. De äldsta fynden av sälben i Estland kommer också från denna bosättning.

Mestadels lokala stenar har använts som material för verktyg, men man har även hittat eldsten från södra Litauen. Man har också hittat ett hänge av bärnsten. Dessa fynd hänvisar till nära kontakter mellan mänskliga grupper från bosättningen Reiu och södra Litauen.

När det gäller bosättningarna under den tidiga perioden antas det att invånarna mestadels flyttade från en plats till en annan medan Sindi-Lodja-folket kunde bo på en plats året runt. Fynden av vilda djurben visar att människor här jagade sälar, älgar, rävar, vita harar och fiskade torsk.

Lettland

Valmiermuiža

Valmiermuiža är för närvarande välkänt för sitt hantverksölsbryggeri, men det har i århundraden varit erkänt som en viktig del av Valmieras historia.

Namnet Valmiermuiža kan hittas i historiska tidslinjer sedan 1300-talet då det fanns en imponerande krog som tillhörde Valmiera slott. Besökare kunde köpa öl bryggd av herrgårdens herre. Ursprungligen låg Valmiera herrgård nära Valmiera slott, men omkring 1624 flyttades den till den plats där Valmiermuiža bryggeri nu ligger.

Mährenkyrkan (grundad på 1400-talet i Tjeckien) hade sin första mission till Valmiera år 1729 där Elisabeth von Hallart, som senare skulle bli ett betydelsefullt namn i historien, hade inbjudit dem att skapa en utbildningsinstitution för kyrkans medlemmar och etablera ett lärarseminarium.

Under olika tider har herrgården förstörts flera gånger och har haft olika användningsområden. På 1700-talet var det ett utsökt jaktresidens. Nu påminner bara en park och ett pyttelitet torn om forna tider.

På 1980-talet bad den lokala regeringen om tillstånd att riva tornet, men som tur var fick man inte tillstånd eftersom det hade arkitektoniskt värde. För närvarande är det inte öppet för allmänheten, men man behåller viktiga tidsbevis i form av takmålningar.

Komplexets huvudbyggnad brann ner under den tyska ockupationen 1918. Senare under 1900-talet har området två gånger använts som krigsfångeläger och även som grundskola. Det har brunnit ner ytterligare en gång och återigen överlevde bara tornet.

År 2006 beslutade den lokala entreprenören Aigars Rungis att återupprätta bryggtraditionen i Valmiermuiža. Det första landet dit öl exporterades var Estland. Sedan dess har Valmiermuiža bryggeri, som fötts ur aska till framgång, etablerat flera ölambassader i Riga (Lettland). År 2025 blev det en del av "Cesu alus".

Kokmuiža

Kokmuiža är numera ett mycket välkänt arkitektoniskt landmärke i Valmiera-regionen, men det bär på en omätlig mängd historia, som har varit grunden för Kokmuiža-regionen och Valmiera-distriktet.

Namnet Kokmuiža nämndes första gången i historiska dokument år 1582. Ursprungligen ägdes herrgården av den svenska regeringen, men under Stora nordiska kriget år 1702 plundrade och brände den ryska armén ner herrgården.

Efter kriget byggdes herrgården om till en stenbyggnad, som senare förvärvades genom en auktion av familjen Schröder. Theodor Schröder byggde om herrgården i nybarock stil och skapade en park i engelsk stil.

På herrgårdens område fanns Kokmuiža-bryggeriet och destilleriet. Öl hade bryggts sedan 1600-talet, men på 1800-talet började ölproduktionen för industriella ändamål. Herrgårdens bryggeri blev det mäktigaste landsbygdsbryggeriet i Vidzeme-provinsen och senare i hela Ryssland. Idag har "Valmiermuiža Brewery" också skapat Kokmuiža-ölet och återställt den unika smaken av det gamla bryggeriets öl.

I modern tid har Kokmuižas storslagna herrgård omvandlats till en skola, där eleverna fortfarande studerar idag.

Det är ingen hemlighet att andra våningen i Kokmuiža-byggnaden bebos av ett spöke, som kan skrämma alla som befinner sig där, särskilt på kalla, mörka kvällar. Människor har upplevt oförklarliga fenomen, såsom plötsliga vältningar av föremål, oförklarliga ljud och mystiska skuggor.

Men trots de kusliga händelserna är Kokmuiža idag en plats där människor har möjlighet att utbilda sig och förbättra sig genom att besöka Kocēni Elementary School, häststallet och innebandyklubben.

Dikļi

Dikļi är numera en av de vackraste platserna i Valmiera-regionen – en plats där det förflutna möter nutiden, och varje hörn är fyllt med berättelser från historien. Dikļi är födelseplatsen för den lettiska sångfestivaltraditionen och en plats där den lettiska kulturens anda kan kännas vid varje steg.

Det var i Dikļi, på morgonen tredje pingstdagen 1864, som pastor Juris Neikens samlade sex manskörer och cirka 120 barn från närliggande församlingsskolor i parken vid Dikļis prästgård. Körerna tillbringade dagen med att sjunga tillsammans, med början runt middagstid och avslutade på kvällen med en fackeltåg. Detta evenemang anses vara början på den lettiska regionala sångfestivaltraditionen.

Dikļi var också platsen för den allra första teaterföreställningen på lettiska, som ägde rum 1818. Pjäsen översattes av Jānis Peitāns, skrivmästaren på Dikļi herrgård. Den valda pjäsen var Friedrich Schillers Rövarna, översatt från tyska. Skådespelarna var herrgårdens egna tjänare.

En av huvudattraktionerna i Dikļi idag är Dikļi-palatset. Namnet Dikļi dök först upp i historiska dokument år 1456, då kallat Pāle herrgård. Den nuvarande palatsbyggnaden uppfördes 1896. En annan viktig struktur i herrgårdskomplexet är spannmålsmagasinet, som är ännu äldre än palatset.

De sista ägarna av herrgården var familjen von Wolf, som innehade den fram till 1919. Därefter övertogs egendomen av Valmiera länsstyrelse och omvandlades till ett barnhem. År 1937 blev herrgården ett sanatorium som drevs av en kommunal kooperativ förening. Efter andra världskriget användes byggnaden som ett tuberkulossanatorium, senare omvandlat till Dikļi rehabiliteringssjukhus för traumatologi och ortopedi.

Men Dikļi handlar inte bara om historia! Idag fungerar palatset som ett fyrstjärnigt hotell med restaurang och spa. Dikļi är en plats där man kan koppla av eller anordna speciella evenemang som bröllop eller konserter. Du hittar också Viks sagopark i Dikļi, där du kan möta tjugoåtta karaktärer från den lettiske författaren Viks sagor. Oavsett om det är en promenad genom parken, ett dopp i dammen eller middag i den historiska salen – här finns något för alla.

Mazsalaca

Mazsalaca är en liten men vacker stad i Vidzeme-regionen, belägen vid floden Salaca. Den har varit bebodd sedan mellersta stenåldern, omkring 5000 f.Kr. En av de största gravplatserna i norra Europa låg en gång här, med cirka 330 gravar, vilket tyder på att det funnits ett forntida samhälle längs Salaca. Senare bosatte sig livoner i området, och många av regionens ortnamn härstammar från deras språk.

En av Lettlands mest framstående cykeltillverkare, Gustavs Ērenpreiss, föddes i Mazsalaca. Till hans ära hölls ett firande kallat "Ērenpreiss rullar in i Mazsalaca" i staden.

Ett populärt turistmål är "Āža krogs" (Getens krog), som ligger strax bortom bron. Ursprungligen var det en plats för en färjeöverfart, men redan på 1600-talet stod en träkrog här. Efter en brand omkring 1900 byggdes den om, och 1902 öppnades en tesalong med ett litet hotell. Namnet "Āža krogs" kommer från en imponerande teckning av en get bakom baren. Idag inrymmer denna byggnad kulturrummet och caféet "Būda".

Floden Salaca flyter genom Mazsalaca och är en av Lettlands mest välkända floder, en favorit bland kajakpaddlare och fiskare. Längs dess stränder bildar rödaktiga sandstensklippor slående former mot de skiftande strömmarna, vilket skapar en utsikt som är både vördnadsbjudande och rogivande. Grottor kantar flodstränderna, inklusive Ängla- och Djävulsgrottan.

En allé av lindar, lönnar och ekar leder från staden till Valtenberģi herrgård, där några av lindarna når monumentala höjder. Idag inrymmer herrgårdens huvudbyggnad förskoleklasser och grundskoleklasser. Herrgårdens första våning har renoverats och inrymmer nu Mazsalacas regionala museum. Här kan besökare se en samling träskulpturer av Valters Hirte, jakttrofféer, en utställning med gamla släktträd och en klocksamling.

I parken bredvid herrgården hittar du två barockträdgårdar anlagda vid olika tidpunkter. Dessa övergår sömlöst i en anlagd skogspark från 1800-talet som sträcker sig längs Salacaflodens strand.

Strenči

Strenči är en liten stad i Valmiera-regionen, känd för sin rika natur och sitt betydande kulturarv.

Strenči dök först upp på kartor på 1600-talet, men dess snabba utveckling som ett befolkat område började omkring 1889 med öppnandet av järnvägslinjen Riga–Pskov. Under de följande åren blev skogsbruk och forsränning allt viktigare industrier i Strenči.

Floden Gauja fungerade som den huvudsakliga transportvägen för timmer, och lokalbefolkningen utvecklade exceptionella färdigheter i att bygga och navigera timmerflottar. Dessa färdigheter fördes vidare från generation till generation och bildade ett unikt kulturarv som vi nu känner som Gauja Raftsmen Festival. För att bevara och främja denna tradition hålls festivalen årligen. Evenemanget erbjuder olika aktiviteter som flottbygge, forsränning på Gauja, hantverksmarknader, konserter och dansföreställningar.

Strenči har också mycket av sitt kulturella arv att tacka fotografen Dāvis Spunde. Utan hans fotografier skulle vi inte känna till Strenčis historia som vi gör idag. För att hedra hans minne har ett särskilt monument rests på Strenčis kyrkogård, med en kamera och hans ord: "Jag fotograferade Strenči och bevarade bevis för historien." Han bodde i en byggnad med sin elev, Jānis Krauklis, mer känd under sin poetpseudonym "Jānis Ziemeļnieks". En fotostudio låg på andra våningen i deras hem.

Idag fortsätter Strenči att utveckla sin identitet genom att erbjuda utbildning till lokalbefolkningen, främja kulturlivet och bevara sina historiska värden.

Referenser

Sverige

Storkcenter:

- https://vattenriket.kristianstad.se/storkcenter/

Ifö Museum:

- https://ifomuseum.se/
- Photos by Åsa Hedlin Olsson and the website

Bromölla:

- https://havsdrakarnashus.se/english/

Ifö center:

- https://www.ifocenter.com/ifo-center

Sölvesborgs bro och slottsruiner:

- https://peab.se/projekt/gång--och-cykelbro-i-solvesborg/
- Photos by Åsa Hedlin Olsson and the website

Minas Chokladstudio:

- https://chokladstudion.se/tartor/ och
- https://highfiveskane.se/minas-chokladstudio/

Ljungaviken:

- https://www.visitblekinge.se/node/12534

Referenser

Finland

Lammassaari fågelgömställe:

- https://www.koitto.net
- lambassaari-fågelgömma

Serlachiusmuseet:

- https://www.erih.net/jag-vill-gå-där/site/serlachius-museum-gustaf
- https://serlachius.fi

Gruvön:

- https://www.kansallismuseo.fi/fi/louhisaari/historiaa

Askaisten kyrka:

- https://kerranelamassa.fi/kotimaan-matkailu/naantali/louhisaaren-kartano/
- https://www.maskunseurakunta.fi/kirkot-ja-tilat/kirkot/askaisten-kirkko

Sarvikallioparken:

- https://www.visittuusulanjarvi.fi/sv/se-och-göra/underbart-utomhus/sarvikallio/
- https://uuvi.fi/en/area/sarvikallio/

Gamla byherrgården:

- https://www.virtuaalituusula.fi/vanhankylan-kartano

Järvenpää:

- https://tapahtumat.jarvenpaa.fi/fi-FI

Seittelinreitti:

- https://www.luontoon.fi/fi/reitit/seittelinreitti-tuusula-612208

Pälkäne:

- https://www.palkaneenseurakunta.fi/kirkot-ja-tilat/palkaneen-rauniokirkko
- https://visitpalkane.fi/kohde/luopioisten-kotiseutumuseo/

Referenser

Estland

Raeküla beach meadow:

- https://www.raekylavanakool.ee/wp-content/uploads/Footprints-in-Raek%C3%BCla-edit.pdf

Pärnu river - Raeküla sandy beach:

- https://www.raekylavanakool.ee/wp-content/uploads/Roheline_kalender_web_small.pdf

SINDI - the story of four dams, The rapids:

- https://www.raekylavanakool.ee/wp-content/uploads/Roheline_kalender_web_small.pdf

Old Pärnu - Siimu bridge:

- https://www.raekylavanakool.ee/wp-content/uploads/LetsdiscoverVana-P%C3%A4rnueditedforthesecondtime.pdf

Pärnu Rowing Club:

- https://www.raekylavanakool.ee/wp-content/uploads/Footprints-in-R%C3%A4%C3%A4ma.pdf

Stone Age Settlement Sindi-Lodja at Paikuse:

- https://www.raekylavanakool.ee/wp-content/uploads/Paikuse-j%C3%A4ljed.pdf

Referenser

Lettland

Valmiermuiža:

- https://visit.valmiera.lv/objekti/valmiermuiza/ ,
- https://valmiermuiza.lv/pages/valmiermuizas-stasts

Kokmuiža:

- https://visit.valmiera.lv/objekti/kokmuizas-pils-komplekss/ ,
- https://www.redzet.lv/travel/apskates-vietas/pilis-pilsdrupas-muizas/kokmuizas-barona-pils
- https://valodumape.lv/vkkp-projekts-kokmuizas-legendas/

***Dikļi*:**

- Slottets webbplats https://diklupils.lv/diklu-pils-vesture/,
- Besök Valmiera https://visit.valmiera.lv/objekti/diklu-pils/ ,
- https://www.zudusilatvija.lv/objects/object/3423/ ,
- https://www.la.lv/1818-gada-16-julija
- LSM https://www.lsm.lv/raksts/kultura/teatris-un-deja/06.03.2024-vai-zini-ka-pirma-izrade-latviesu-valoda-iespejams-uzvesta-apriku-muiza.a545233/, och
- https://www.la.lv/rija-kura-sakas-latviesu-teatris

Mazsalaca:

- https://www.valmierasnovads.lv/novads/mazsalacas-pilseta/ och
- https://www.redzet.lv/travel/apskates-vietas/pilis-pilsdrupas-muizas/valtenbergu-muizas-pils

Mazsalaca:

- https://www.lsm.lv/raksts/kultura/kulturtelpa/19.03.2023-strencos-godina-fotografa-davja-spundes-pieminu-145-jubileja.a501403/ ,
- https://zudusilatvija.lv/objects/object/3744/ ,
- https://www.valmierasnovads.lv/macies-valmieras-novada-strencu-pamatskola/ ,
- https://www.strencupns.lv/

Slutsats

Är du redo för din nästa semesterresa?

Du behöver inte vara miljonär för att resa bra, men kom ihåg att varje resa gör dig till mer än bara miljonär.
Att utforska kultur, platser, historia bygger tolerans, förståelse och empati – mänskliga egenskaper som inga pengar kan köpa.

Kultur hanterar kommunikation, relationer och värderingar. Och det är upp till dig om du väljer den här typen av frihet för dig själv. Detta är en form av demokrati och frihet – att resa, upptäcka och odla värderingar som håller vår nationella identitet levande och växande.

Projektpartners

Samordnare:
Valodu Mape Ltd. (Lettland)

Partners:
B-Creative Association (Sverige)
Learning for integration (Finland)
Raeküla Old School Center (Estland)

Website: **https://tinyurl.com/TellMeCulture**
Facebook & Instagram: **@TellMeCultureProject**

Project "Tell me culture" (NPHZ-2024/10158) is co-funded by the Nordplus programme. Views and opinions expressed are however those of the author(s) only. Only the authors of the content can be held responsible for them.